การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

The Potential Assessment of Tourist Attractions for the Development of Eco-tourism Route in Chang Phueak Subdistrict, Chanae District, Narathiwat Province

อนุชัย ถนอมสินรัตน์*, สุเนตร ทวีถาวรสวัสดิ์**, และ นูรฮายาตี เตะ***

Anuchai Thanomsinrat*, Sunate Thaveethavornsawat**, and Nurthayatee The***

*,**,***คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

*,**,***Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansondejchaopraya Rajabhat University

Corresponding Author: อนุชัย ถนอมสินรัตน์

อีเมล: anuchai.th@bsru.ac.th

บทความวิจัย

วันที่รับบทความ: 18 พฤศจิกายน 2568 วันที่แก้ไขบทความ: 24 ธันวาคม 2568 วันที่ตอบรับบทความ: 29 ธันวาคม

บทคัดย่อ

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวของตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส และประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว 150 คน สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มัคคุเทศก์ รวม 10 คน และใช้แบบสำรวจศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SWOT และ Content Analysis ผลการวิจัย พบว่า อำเภอจะแนะมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมหลายแห่ง สำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวพบว่า จุดแข็งคือของธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามและมีความหลากหลายที่อุดมสมบูรณ์ จุดอ่อนคือ ยังไม่มีป้ายบอกทางไม่ชัดเจน ขาดการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย โอกาสที่ดีคือมีการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ และมีนโยบายของรัฐและหน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนในการพัฒนา อุปสรรคคือไม่สามารถเชื่อมโยงไปแหล่งท่องเที่ยวแห่งอื่นได้ ไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา และผลกระทบจากความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเหมาะสมกับรูปแบบของการท่องเที่ยววันเดียวกลับ

คำสำคัญ : ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, นราธิวาส

Abstract

The Potential Assessment of Tourist Attractions for the Development of Eco-tourism Routes in Chang Phueak Subdistrict, Chanae District, Narathiwat Province. The objective is to examine tourist attractions and assess their potential for the development of eco-tourism routes. Data were collected from two groups: 150 tourists and 10 key informants, consisting of community leaders, members of the Subdistrict Administrative Organization (SAO), and tour guides. Use surveys to study tourist resources. The statistics utilized included percentage, frequency, mean, and standard deviation. Additionally, SWOT analysis and content analysis were applied to interpret the data. This research found Chanae District has many ecotourism attractions, both natural and cultural. The analysis of tourist satisfaction at the attractions showed a high level of satisfaction. The strengths of the attractions were their natural beauty and abundance, making them challenging destinations for adventurers. Weaknesses included unclear signage, inadequate facilities, and lack of safety measures. However, positive factors included effective publicity through various media channels, supportive government policies, and local agency assistance. Obstacles included the inability to connect these attractions to other tourist destinations. Due to the lack of budget allocation for tourism development and the impact of the unrest in the three southern border provinces, the study has resulted in the creation of ecotourism routes that are only suitable for one-day trips.

Keywords: Tourist Attraction Potential, Eco-tourism, Narathiwat Province

บทนำ

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย พ.ศ. 2567 เป็นปีแห่งการเปลี่ยนผ่านสู่ "การท่องเที่ยวคุณภาพสูงและมุ่งเน้นความยั่งยืน" อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีมูลค่าการเติบโตของตลาดต่างชาติ โดยใช้กระแสนักท่องเที่ยวรักษ์โลกให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐที่ผลักดันการท่องเที่ยวเมืองรองและคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) แต่อย่างไรก็ตาม ภาคการท่องเที่ยวยังประสบปัญหาสำคัญจากวิกฤตสิ่งแวดล้อม ทั้งปัญหาฝุ่น PM2.5 น้ำท่วมในภาคใต้ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ต้องมีการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยที่พบปัญหาหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความกังวลใจในการไปท่องเที่ยว แต่ที่สำคัญจังหวัดนี้มีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเป็นพื้นที่หนึ่งใน "เมืองน่าเที่ยว" (Hidden Gems) ที่โดดเด่นเรื่องพหุวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ยังสมบูรณ์อยู่ในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม มีแหล่งรวมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีความประณีต

สวยงาม เช่น ทะเลหมอกสุคิริน อุทยานแห่งชาติ หาดอ่าวมะนาว ตลาดตากใบ มัสยิด 300 ปี เป็นต้น แต่ด้วยเหตุการณ์ความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของจังหวัดทำให้ธุรกิจการค้าการลงทุนด้านการท่องเที่ยวยังไม่เติบโตเท่าที่ควร รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดนราธิวาสยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

ตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาสมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ ได้แก่ ทะเลหมอกเขาบูยง ล่องแก่งไอบือแต สะพานแขวน ชนเผาซาไก และมัสยิด เป็นสถานที่มีธรรมชาติสมบูรณ์และสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของคนในพื้นที่อีกด้วย ทั้งเป็นที่ที่สวยงามและน่ามาท่องเที่ยวชมอย่างยิ่ง ทำให้ตำบลช้างเผือกเหมาะสมกับการจัดทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ธรรมชาติ ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบสำคัญ (3As) ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น (Attraction) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม (Amenities) (Buhalis, 2000 อ้างถึงในณัฏฐ์พัชร์ กาญจนรัตน์ และกุลพิชญ์ โภไคยอุดม, 2563, น. 285) และการจัดการที่คำนึงถึงความยั่งยืน (Management) องค์ประกอบดังกล่าวถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีประสิทธิภาพ โดยแหล่งท่องเที่ยวของตำบลช้างเผือกได้รับพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถสร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวยังพบปัญหาเรื่องของความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนน้อย ถ้าหากภาครัฐมีนโยบายในการสร้างโอกาสการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจก็จะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ส่งผลต่อรายได้ของคนในชุมชนที่เพิ่มขึ้น การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชน อีกทั้งทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมและตระหนักในคุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งการศึกษาประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมจะส่งผลให้พื้นที่นี้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวของตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ของตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 150 คน โดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ 15 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนนักท่องเที่ยว 1,000 คนต่อปี สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากผู้ที่เคยไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและมัคคุเทศก์ รวมทั้งหมด 10 คน ผู้วิจัยได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึก

3. ขอบเขตเนื้อหา

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม

แนวคิดและทฤษฎี

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) มีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นที่ให้ความหมาย เช่นเดียวกัน ได้แก่ Nature tourism, Biotourism, Green tourism เป็นต้น จากการประชุม Globe 1990 Conference ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย และการท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย โดยมีลักษณะที่สำคัญคือเป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีต่อการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco – Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมี 4 ด้าน (สุเนตร ทวีถาวรสวัสดิ์, 2565) คือ

1) ด้านพื้นที่ หมายถึงทรัพยากรที่นำมาใช้ประโยชน์เพื่อจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีทั้งทรัพยากรกรธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ เช่น ภูเขา ป่า แม่น้ำ วิถีชีวิต ประเพณี เป็นต้น

2) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ เช่น การเดินป่า การล่องแก่ง ดำน้ำดูปะการัง เป็นต้น

3) ด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับคนในท้องถิ่น

4) ด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่จะท่องเที่ยวโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบกับระบบนิเวศและจะต้องมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

โดยสรุปการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวรวมถึงการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวด้วยสำนึกของความรับผิดชอบร่วมกัน

2. แนวคิดพื้นฐานและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ยศ สันตสมบัติ (2542) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีแนวคิดของการผสมผสานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับการพัฒนาชุมชนให้เป็นเรื่องเดียวกัน รวมถึงมิติการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาสกร จวนสาง, 2563) แนวคิดพื้นฐาน หรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเอาไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กิจกรรมการท่องเที่ยวนิเวศจะให้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการเข้าไปท่องเที่ยวใน พื้นที่ธรรมชาติรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และข้อพึงระมัดระวังประการ หนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ หากนักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือ ความรับผิดชอบกับแหล่งท่องเที่ยวแล้ว เข้าไปประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็อาจส่งผลกระทบด้านลบแก่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้สูงกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ เพราะกิจการส่วนใหญ่ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และห่างไกลจากสายตาของเจ้าหน้าที่

2) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบกระเทือนจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติ และระบบนิเวศเหล่านั้นจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายคุณค่าไปก็มีโอกาสเกิดได้สูง ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ และการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนเกี่ยวกับความจำเป็นในการปกป้องรักษาธรรมชาติแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวให้คงอยู่ เพื่อสนองความต้องการของคนทั่วไปจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ นอกจากนี้การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ยังรวมไปถึงบุคคลกลุ่มอื่น ๆ เช่น ราษฎรท้องถิ่น มัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย

3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หลักการข้อนี้มีความสัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกโดยตรง กล่าวคือนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนา หรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น นิยมที่จะเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติทียากลำบากต่อการเดินทางและท้าทาย และมักจะไม่สนใจกับความสะดวกสบาย กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงต้องการ

การบริการและการอำนวยความสะดวกประเภทที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อมมากกว่า ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงควรต้องพิจารณาถึงการจัดให้มีการสื่อความหมายธรรมชาติ เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึกซึ้ง ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยวและได้รับความพึงพอใจกลับไป

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าที่เป็นศิลปะหัตถรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และการจ้างงานในส่วนบริการอื่น ๆ เป็นต้น

3. การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2540, อ้างถึงใน ภาสกร จวนสาง, 2563)

1) การประเมินศักยภาพด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ หรือทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมถึงต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความยากง่ายในการเข้าถึง เช่น สภาพของเส้นทาง การเดินทางในฤดูกาลต่าง ๆ ระยะทางจากศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

2) การประเมินศักยภาพด้านการจัดการ คือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านนันทนาการ การจัดการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน เป็นต้น

3) การประเมินศักยภาพด้านกิจกรรม คือการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่จะสร้างโอกาสของความตระหนักและสร้างจิตสำนึก ให้การศึกษาเรื่องของสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว

4) การประเมินศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม คือการพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลควบคุมแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้างและประชาชนในท้องถิ่นมีความพึงพอใจหรือสนใจกับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างไร มีความพร้อมกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว โดยการสำรวจภาคสนาม โดยใช้แบบสำรวจในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ พืชสัตว์ ป่า และน้ำ

1.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณี ศิลปะ ชาติพันธ์ ชาไก มัสยิด

1.3 การบริการ การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ และการบริการอื่น ๆ

1.4 การจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว กล่าวถึงคุณสมบัติความโดดเด่น โอกาสในการพัฒนา อุปสรรคต่อการพัฒนา และการจัดอันดับ โดยแบ่งลักษณะด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ด้านกิจกรรมการบริการ ซึ่งการจัดอันดับใช้ความคิดเห็นจากแบบสอบถามเข้ามาวัดผลของอันดับ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 นักท่องเที่ยวจำนวน 150 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและมัคคุเทศก์ รวมทั้งหมด 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสำรวจ เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม และการบริการด้านการท่องเที่ยว

3.2 แบบสอบถาม การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

3.3 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interviews) สอบถามในประเด็นของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของแหล่งทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อใช้ในการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยเครื่องมือได้แก่ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ได้มีการตรวจสอบด้วยการใช้ผู้เชียวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติ พรรณนาด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้สถิติพรรณนา ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดค่าระดับคะแนน ใช้วิธีการให้ คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 2 3 4 และ 5 มีเกณฑ์ในวิเคราะห์ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

4.3 การประเมินศักยภาพและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาร่วมกันวิเคราะห์ SWOT

ผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีศักยภาพของการท่องเที่ยว ได้แก่

1.1 ทะเลหมอกเขาบูยง เป็นทะเลหมอกเป็นจุดชมวิวทะเลหมอกได้ 360 องศา และสามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นและตกอยู่ในที่เดียวกัน ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาบูโด ซึ่งบนเทือกเขาเป็นป่าดงดิบเขา

เป็นเขตกั้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย สามารถมาพักกางเต็นท์ ตั้งแคมปปิ้งได้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมาก สภาพของถนนที่เข้าถึงเขตอุทยานเป็นคอนกรีต แต่มีป้ายบอกทางที่ยังไม่ชัดเจนมากนัก บางจุดยังไม่มีป้ายบอกทาง บางจุดมีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลตามทาง นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ภายในพื้นที่ของอุทยานฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้างคืนและตั้งแคมป์ เช่น เต็นท์ ห้องน้ำ ห้องสุขา ไว้บริการนักท่องเที่ยว

1.2 สะพานแขวนบ้านโต๊ะนอ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส มีลักษณะทั่วไป เป็นสะพานที่ทำด้วยไม้ ล้อมไปด้วยธรรมชาติ ป่าไม้และแม่น้ำ นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความงามของธรรมชาติที่เป็นป่าไม้โดยรอบ และมีแหล่งยังสามารถลงเล่นน้ำสัมผัสธรรมชาติของป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ความอุดมสมบูรณ์ ของป่าจากทัศนียภาพต้นไผ่และต้นมะพร้าว การเดินทางสะดวก ถนนมีสภาพดีที่ให้ถึงแหล่งท่องเที่ยวมีที่จอดรถ ป้ายบอกทางในแหล่งทรัพยากร ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในความปลอดภัย

1.3 ล่องแก่งแม่น้ำสองสีหรือล่องแก่งไอร์บือแต ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส มีลักษณะทั่วไป เป็นลำธารกว้างประมาณ 15 - 20 เมตร ในบางช่วงมีแก่งหินน้ำใสสามารถมองเห็น ตัวปลา สภาพสองข้างทางยังเป็นป่าที่สมบูรณ์ เป็นการท่องเที่ยวแนวผจญภัยและยังเป็นสถานที่ ที่มีธรรมชาติสมบูรณ์ การล่องแก่งแม่น้ำสองสีดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยจุดเด่นที่แม่น้ำสองแม่น้ำ มาประจบกันและมีคลื่นสูงบางจุด สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นได้พอสมควรให้กับนักท่องเที่ยว การล่องแพใช้แพไม้ไผ่โดยมีคนถ่อแพลำละ 2 คนระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ค่าบริการสำหรับการล่องแพ ผู้ใหญ่ 200 เด็ก 100 บาท พร้อมอาหารเครื่องดื่ม การเดินทางค่อนข้างสะดวกเนื่องจากเป็นถนนสายหลัก ป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวไม่มี กรณีนักท่องเที่ยวจะพักค้างแรมสามารถนำเต้นท์มาด้วยตนเอง โดยใช้บริเวณบ้านของชาวบ้านหรือพักร่วมกับชาวบ้านโดยจะจัดสถานที่แยกเป็นสัดส่วนในอัตราคืนละ 100 – 150 บาท พร้อมดูแลความปลอดภัย

1.4 ชนเผาซาไก ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นที่อยู่อาศัยของคนเผ่าซาไก อยู่ในสวนของปาจู ไปตามสวนยาง และสวนผลไม้ ข้ามลำธาร บ้านของซาไกมีประมาณ 27 คน ตอนนี้ซาไกเปลี่ยนวิถีชีวิตให้คล้ายกับคนท้องถิ่น มีการตั้งถิ่นฐาน ทำอาชีพ รับจ้างทำสวน ถางหญ้าและกรีดยาง แต่ยังคงมีวิถีของชาวซาไกที่รักษาไว้ คือ การล่าสัตว์และหาของป่าใช้ลูกดอกอาบยาพิษจึงมีให้เห็นในบ้านทุกหลัง สิ่งอำนวยความสะดวก รถส่วนตัวไม่สามารถเข้าถึงได้ จะต้องใช้รถขับเคลื่อนสี่ล้อเนื่องจากอยู่ในป่าในการมาท่องเที่ยวต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ล่วงหน้าเท่านั้น

1.5 มัสยิดบ้านไอกาแซ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส ลักษณะของมัสยิดมีความแตกต่างจากมัสยิดทั่วไป เนื่องจากเป็นมัสยิดที่สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ลักษณะการสร้างจะใช้ไม้สลักแทนตะปูผสมผสานศิลปะไทย และมลายูเข้าด้วยกันอย่างมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา และมีสถาปัตยกรรมอันสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ มัสยิดก่อสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ปัจจุบันมัสยิดแห่งนี้ใช้เป็นสถานประกอบศาสนกิจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเดินทางเหมาะสำหรับรถยนต์ส่วนตัว มีที่จอดรถ มีห้องน้ำและ ที่อาบน้ำละหมาด ป้ายบอกทางยังไม่มี การจัดการภายในมัสยิด

ค่อนข้างดี สามารถขับรถชมรอบ ๆ ภายในบริเวณมัสยิดได้หากต้องการเข้าชมภายในต้องได้รับอนุญาตจากโต๊ะอิหม่ามประจำหมู่บ้าน โดยทั่วไปเข้าชมได้บริเวณภายนอกเท่านั้น

2. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 150 คน ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 อายุอยู่ในช่วง 25-34 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีสถานภาพสมรสจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 มีการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 มีอาชีพรับจ้างจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7

2.2 ผลการวิเคราะห์ร้อยละของความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส จากการศึกษาความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมีการประเมินศักยภาพของปัจจัย 4 ด้าน พบว่า

2.2.1 ด้านพื้นที่ คือ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 ความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 ความปลอดภัยในการเดินทางส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0

2.2.2 ด้านการจัดการ คือ มีการจัดการด้านความปลอดภัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อย 48.7 การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 การคำนึงถึงคุณภาพในการให้บริการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0

2.2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 69 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.0 กิจกรรมเรียนรู้วิธีชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 71 คน คิดเป็น ร้อยละ 47.3 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและผู้มาเยือนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 มีการร่วมมือของภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3

2.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 การรวมกลุ่มของชาวบ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 การติดต่อเครือข่ายความร่วมมือส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนใหญ่อยู่ในระดับมากจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7

2.3 ผลของระดับความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวของตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ ความพึงพอใจของทะเลหมอกเขาบูยง ($\bar{X}$ = 4.01)

สะพานแขวนบ้านโต๊ะนอ ($\bar{X}$ = 4.03) ล่องแก่งแม่น้ำสองสี ($\bar{X}$ = 3.97) ชนเผาซาไก ($\bar{X}$ = 4.01) มัสยิดบ้านไอกาแซ ($\bar{X}$ =3.89) และผลรวมของการประเมินพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.98)

แหล่งท่องเที่ยวในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส	$\bar{X}$	**S.D.**	**ผลการประเมิน**
1. ทะเลหมอกเขาบูยง	4.01	0.555	มาก
2. สะพานแขวนบ้านโต๊ะนอ	4.03	0.579	มาก
3. ล่องแก่งแม่น้ำสองสี	3.97	0.549	มาก
4. ชนเผาซาไก	4.01	0.555	มาก
5. มัสยิดบ้านไอกาแซ	3.89	0.499	มาก
รวม	**3.98**	**0.547**	**มาก**

2.4 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก พบว่า

จุดแข็ง มีสถานที่ทางธรรมชาติที่เหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้นักท่องเที่ยวได้ชมความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ มองเห็นทิวทัศน์ด้านบน 360 องศา มีการเดินทางท้าทายสำหรับนักผจญภัย

จุดอ่อน แหล่งท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางไม่ชัดเจน รวมถึงขาดการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยว

โอกาส มีการประชาสัมพันธ์จากแหล่งสื่อต่าง ๆ มีนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังยืนและมีหน่วยงานท้องถิ่นที่สนับสนุนให้ข้อมูลแห่งท่องเที่ยว

อุปสรรค แหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวแห่งอื่นได้ ไม่ได้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและมีผลกระทบจากสถานการณ์ของความไม่สงบ ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ผลการจัดเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส จากการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลช้างเผือก สามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบ One Day Trip ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ชมทะเลหมอกเขาบูยง เที่ยวสะพานแขวนบ้านโต๊ะนอ สัมผัสวิถีชีวิตของชนเผาซาไก ล่องแก่งแม่น้ำสองสี มัสยิดไอกาแซ

อภิปรายผลการวิจัย

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนราธิวาสที่ช่วยสร้างเศรษฐกิจของชุมชน แต่ด้วยเหตุการณ์ของความไม่สงบในชายแดนของภาคใต้ส่งผล

กระทบให้นักท่องเที่ยวเกิดความกังวลที่จะไปท่องเที่ยว อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมถึงผลการวิจัยที่ได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 4 ด้าน พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแห่งท่องเที่ยวของตำบลช้างเผือก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านพื้นที่อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกิจกรรมและกระบวนการอยู่ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวคนธ์ ฟรายเก้อ (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสานใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการรักษาคุณค่าสิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนระดับความคิดเห็นด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารการจัดการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชนนท์ ภู่ทิม (2567) พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ศักยภาพด้านพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 4.31 รองลงมา ได้แก่ ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย 4.23 ด้านการจัดการ ค่าเฉลี่ย 3.78 และด้านกิจกรรมและกระบวนการ ค่าเฉลี่ย 3.39 ตามลำดับ และการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน โดยการนำผลการประเมินสถานการณ์จากสภาพแวดล้อมจากภายนอกจากผลการระดมความคิดตามกระบวนการเทคนิค SWOT Analysis วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค คือ การพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อศึกษาธรรมชาติ เส้นทางอ่างเก็บน้ำห้วยภูดินเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล จากการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะเส้นทางเป็นแหล่งนันทนาการประเภทธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ไม้ค่อนข้างมาก สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาของชุมชนให้มีความชัดเจน เพื่อควบคุมและแก้ไขสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในสภาวะปกติได้โดยเร็วที่สุด ซึ่งรวมไปถึงวิธีการบรรเทาและฟื้นฟูสถานการณ์ได้

ผลของระดับความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวของตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ ความพึงพอใจของทะเลหมอกเขาบูยง ($\bar{X}$ =4.01) สะพานแขวนบ้านโต๊ะนอ ($\bar{X}$ =4.03) ล่องแก่งแม่น้ำสองสี ($\bar{X}$ =3.97) ชนเผาซาไก ($\bar{X}$ =4.01) มัสยิดบ้านไอกาแซ ($\bar{X}$ =3.89) และผลรวมของการประเมินพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.98) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตรีฤกษ์ เพชรมนต์, ปาริฉัตร ศรีหะรัญ, พัชรินทร์ โสมปาน และศิริพร หมื่นหัสถ์ (2564) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มสมาชิกท่องเที่ยวโดยชุมชน เจ้าหน้าที่จากอุทยานที่ดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยว และผู้ให้บริการที่พักในชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 21 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างแบบเจาะจง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อการจัดหมวดหมู่แยกแยะคำตอบ และลังจากทำการตรวจให้คะแนนแบบประเมินและแยกคะแนนจากการประเมินตามแต่ละองค์ประกอบ เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่ามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

อยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีค่าคะแนนมากทุกแหล่งได้แก่ จุดชมวิวทะเลหมอกยอดเขาเหลี่ยม จุดชมวิวทะเลหมอกเขาจังโหลนกรุงชิง น้ำตกกรุงชิง การล่องแก่งคลองกลาย ถ้ำหงส์ และและเส้นทางป่าประห้วยเลข ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 1) ควรมีการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มาตรการด้านความปลอดภัย 2) ควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการประชุมหารืออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 3) ควรมีการสร้างการสื่อสารการตลาด รวมไปถึงช่องทางการตลาดโดยเน้นใช้สื่ออสังคมออนไลน์ที่มีต้นทุนต่ำ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในจำนวนมาก ตลอดจนควรมีการประเมินความพร้อมของชุมชน เช่น จำนวนบุคลากรในการให้บริการ กิจกรรมท่องเที่ยว และพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวให้มีเพียงพอ สำหรับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีการสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ให้กับกลุ่มมผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงกิจกรรมย่อยต่าง ๆ เช่น การขนส่งเดินทาง การทำของที่ระลึก การทำอาหาร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. นโยบายและแผนในการพัฒนาที่จะจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นที่รู้จักในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

2. การพัฒนาและบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ป้ายบอกทาง สุขา ถนนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นโยบายและแผนในการพัฒนาที่จะจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นที่รู้จักในตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

3. รัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมให้เกิดความน่าสนใจโดยสร้างความมั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในบทบาทของผู้นำกับการพัฒนาตำบลช้างเผือกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ควรประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักและสร้างรายได้ให้ชุมชนด้วยการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของตำบลช้างเผือก อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

บรรณานุกรม

ตรีฤกษ์ เพชรมนต์, ปาริฉัตร ศรีหะรัญ, พัชรินทร์ โสมปาน และศิริพร หมื่นหัสถ์. (2564). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี,** *15*(1). 236 – 251.

ณัฏฐ์พัชร์ กาญจนรัตน์ และกุลพิชญ์ โภไคยอุดม. (2563) องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีตของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ**, *21*(2), 283 – 294.

ภาสกร จวนสาง. (2563**). การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าล้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร** [วิทยานิพนธ์หลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://202.44.135.157/dspace/handle/123456789/3176.

ธัชนนท์ ภู่ทิม. (2567). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอ่างเก็บน้ำภูดิน ชุมชนภูดิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่** [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMUDC (Chiang Mai University Digital Collection). https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:181591.

สุเนตร ทวีถาวรสวัสดิ์. (2565). **ตำรารายวิชาการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชน.** กรุงเทพฯ : สายส่งดวงแก้ว.

เสาวคนธ์ ฟรายเก้อ. (2563). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษากลุ่มเขาออก การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช** [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. BU Research (Dspace at Bangkok University). http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/4379.